

Vegn la pasch en l'Orient?

Debatta publica cun l'islamolog Bassam Tibi

DA GUIU SOBIELA-CAANITZ

■ Las stentas intensivas per la pasch en il Proxim Orient e la smanatscha nucleara, reala u surfatga, da l'Iran fan attent al privel constant d'explosiun en l'Asia dal vest. En quest connex ha lieu ina discussiun publica cun il titel: «(Kein) Friede im Mittleren Osten?», gievgia, ils 7 d'october 2010, 18.30 en l'aula da l'Universitat da Turitg, Rämistr. 71. Referents èn l'islamolog *Bassam Tibi* (Universidad Yale, New Haven, Connecticut) e l'istoricher da las ideas *Moshe Zuckermann* (Universidad da Tel Aviv). La debatta vegn manada da *Judith Hardegger*, moderatura da l'emissiun «Sternstunden» da la Televisiun svizra germanofona. L'occurrenza è aranschada da l'uniun «Amis svizzers da Ghivat Haviva» e da sia parsura *Ursula Rosenzweig* (Forch/ZH); il pled ebraic «givat» («collina», «crest») vegn transcrit «givat» per tudestg; dalonder il website <www.givathaviva.ch>. Per plis motivs sa tracti d'ina debatta empermettenta.

Ragischs spiertalas dal conflict

Gia il num da Bassam Tibi mutta bler per tgi che sa fatschenta cun l'islam. Naschiù 1944 a Damascus, èl burgais tudestg da religiun islamica ed ha scrit 28 cudeschs per tudestg. 1973–2009 èl stà professer per relaziuns internaziunalas a l'Universitat da Göttingen. Tge po'l dir da la pasch bramada en l'Orient? Quai vegn cler sch'ins legia sia «Einladung in die islamische Geschichte» (1), nua ch'el rapporta da dus maisters giudaics da l'islamologia: «Il scienzià giudaic ungarais Ignaz Goldziher (1850–1921) publitgava per tudestg. El è stà il pli grond perscrutader germanofon da l'islam» (p. 142). Lur, en il 20avel tschientaner, il mentor: «Il gidieu

franzos Maxime Rodinson deriva d'imigrads russ (...). Senza retegnientschasa po'l sa lubir d'esser in dals critichers ils pli engaschads da l'Israel; uschia stat el en la tradiziun da l'umanissem giudaic. En ils onns dal nazissem e da l'occupaziun tudestga en Frantscha ha'l chattà refugi en l'Orient lezza giada liberal, a Bairut (...). La protecziun che l'Orient islamic l'ha procurà ha augmentà sia simpatia per l'islam e sia cuminanza (...). El scriva: 'Ils muslims han muntà ditg ina smanatscha per l'Europa cristiana' (...). La smanatscha da l'imperi tirc osman ha puspe collià l'islam cun il maletg d'ina religiun guerrila (...). La tema dals Tircs ha manà l'islamofobia» (pp. 169–171). Tibi citecha anc il teolog catolic *Karl-Josef Kuschel*

(Universitat da Tübingen) che punctuescha l'avertura spiertala da Gotthold Ephraim Lessing (1729–1781), autur da «Nathan der Weise»: «El stimava da nov l'islam (...) en contrast total cun la svalizatiun da lezza religiun en la cristianidad durant tschientaners» (cità p. 142). Ma las cuminanzas giudaicas che han fundà l'Israel èn savens vegnidias cun la tenuta da l'Europa coloniala da surengiu areguard l'islam. Mo paucs, sco Martin Buber (1878–1965) resguardavan la populaziun araba indigena sco aduala. Las gruppas russas immigradas en l'Israel en ils davos ventg onns èn vegnidias cun il razzissem, fitg derasà en lur patria oriunda cunter ils pievets dal Caucasus e da l'Asia centrala; «Jisrael beitenu», partida politica naziuna-

listica da quels «Russim», è represchentada en la regenza d'*Avigdor Lieberman*, minister da l'exterior. Moshe Zuckermann (*1949 Tel Aviv) cumbatta radicalmain la politica coloniala da l'Israel en Palestina.

Per l'encletg tranter ils dus pievels

Il titel da l'occurrenza maina en errur. L'expressiun «im Mittleren Osten» è in americanissem fatal. «Middle East» per englais cumpiglia «the largely Arab States to the East of the Mediterranean, together with Cyprus, Turkey, and the countries of North Africa» (2). Quai però ha num per tudestg «Naher Osten», pia Proxim Orient. «Der Mittlere Osten» tanscha da l'Afganistan al Bangladesch (3). «Ghivat Haviva» sa preschenta sco «la pli veglia ed

ina da las principales instituziuns da l'Israel che s'engaschan per l'encletg tranter gidieus ed Arabs». Ses num fa endament Haviva Reik, naschida 1914 en Slovakia ed emigrada en l'Israel. En la Segunda guerra mundiala fascheva ella part d'ina unitad da paracrudaders che cumbatteva per l'Intelligence Service britannic. «Ils 20 da settember 1944 èlla siglida sur Banska Bystrica (...) ed ha organisà ina rait da passadis tranter la Pologna e Slovakia [sur las Carpatas] per gidar gidieus polacs a fugir (...). La fin d'october ha la gruppa stuì sa retrair en las muntognas da Tatra (...) nua che la Waffen SS ha fatg Haviva praschuniera e l'ha executada» (4). La regla d'aur da «Ghivat Haviva» tuna: «L'egalitat da dretgs tranter Israelisans arabs e giudaics è la premissa substanciala per la pasch cun il pievel palestinal e tut tschels stadiis arabs». Ins n'astga betg emblidar che 19,8% da la populaziun israeliana è araba (islamica, cristiana u drusa). L'uniun «Amis svizzers da Ghivat Haviva» cooperescha cun la Fundaziun Paul Schiller (Turitg), spezialmain per sustegnair studis da la giuventetgna araba. La debatta publica tranter Tibi e Zuckermann fa pia part da las stentas per la pasch en in moment fitg critic.

1) Publitgà 2001 a Darmstadt da la «Wissenschaftliche Buchgesellschaft».

2) David Crystal, *The Cambridge Encyclopedia*. Segunda edizion. Cambridge (Cambridge University Press, ISBN 0521 444292) 1994, p. 728, chavazzin «Middle East».

3) Duden Lexikon A-Z. 7avla edizion actualizada. Mannheim (Bibliographisches Institut, ISBN 3-411-05127-2) 2001, p. 448, chavazzin «Mittlerer Osten».

4) Arno Lustiger, *Zum Kampf auf Leben und Tod! Das Buch vom Widerstand der Juden in Europa 1933–1945*. Edizion da licenza. D-50374 Erfstadt (Area Verlag, ISBN 3-89996-269-9) 1994, pp. 578–579.

L'islamolog
Bassam Tibi
referescha a Turitg.
MAD